ČISTÁ ENERGIE ZÍTŘKA

MĚSÍČNÍ BULLETIN

2023

Energetika > EU 02

Z obsahu:

- Průmyslový plán Zelené dohody
- Obnovitelný vodík
- Energetická náročnost budov

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

v únoru i nadále pokračovaly snahy Evropské unie o nastavení pravidel k co nejrychlejší dekarbonizaci evropského hospodářství. Evropská komise představila Průmyslový plán Zelené dohody pro Evropu, jehož cílem je posílit konkurenceschopnost evropského klimaticky neutrálního průmyslu a podpořit rychlý přechod ke klimatické neutralitě. Plán se opírá o silné stránky jednotného trhu, přičemž mezi jeho základní pilíře patří zjednodušení regulačního prostředí a usnadnění přístupu průmyslových podniků z EU k financování. V této souvislosti Evropská komise avizuje přípravu legislativního balíčku. Předpokládá se, že v polovině března předloží akt o klimaticky neutrálním průmyslu, akt o kritických surovinách a zároveň očekávanou reformu uspořádání trhu s elektřinou. Sedm členských států v čele s Německem v únoru vyzvalo ve společném dopise Evropskou komisi k obezřetnému přístupu k této reformě. Požadují, aby zachovala současné nastavení trhu a soustředila se na opatření, která urychlí přechod na nízkouhlíkový systém s co nejnižšími náklady pro občany a na bezpečnost dodávek.
V únoru pokračovala jednání k balíčku Fit for 55. Výbor ITRE přijal své stanovisko k navrhované revizi směrnice o energetické náročnosti budov (EPBD). Hlavním cílem této revize je dosažení fondu budov s nulovými emisemi v EU do roku 2050. Podle přijatého textu by všechny nové rezidenční budovy měly být vybaveny fotovoltaikou od konce roku 2028, pokud je to technicky a ekonomicky vhodné. Budovy, které budou procházet rozsáhlou rekonstrukcí, pak tomuto nároku musí vyhovět od konce roku 2032.
K zajímavému posunu ve vnímání role jaderné energetiky v EU ze strany europoslanců dochází v souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu a jejími dopady na evropskou energetiku. Na půdě Evropského parlamentu se v únoru uskutečnil seminář, jehož cílem bylo poskytnout objektivní informace o inovativních jaderných technologiích. Během debaty panovala převážná shoda, že jaderná energie by měla doplňovat obnovitelné zdroje v dekarbonizovaném energetickém mixu budoucnosti.

Příjemné čtení přeje

Zuzana Krejčiříková

ČEZ, a. s. Public Affairs,
Duhová 2/1444, Praha, 140 53
publicaffairs@cez.cz

Zuzana Krejčiříková, ředitelka útvaru Public Affairs | Eva Boudová | Lucie Horová | Michal Jedlička | Daniel Měsíc | Tomáš Pirkl | Karolína Ryšavá | David Ševík |

Bulletin je šířen pouze v elektronické podobě a bezplatně.

Texty a informace obsažené v tomto bulletinu jsou považovány za zdroj informací v rámci Skupiny ČEZ a širší veřejnosti. Rozmnožování těchto informací a textů je povoleno za podmínky, že je uveden jejich zdroj. Informace a texty vychází z údajů dostupných v době vydání tohoto bulletinu. Public affairs neručí za správnost a úplnost informací. | Obrázky použité v tomto bulletinu pochází z audiovizuální knihovny Evropské komise, Evropské rady, Evropského parlamentu a serverů Pixabay.com, Pexels.com a Freeimages.com.

PRŮMYSLOVÝ PLÁN ZELENÉ DOHODY

PRŮMYSLOVÝ PLÁN ZELENÉ DOHODY

Evropská komise dne 1. února předložila Průmyslový plán Zelené dohody pro Evropu, jehož cílem je posílit konkurenceschopnost evropského klimaticky neutrálního průmyslu a podpořit rychlý přechod ke klimatické neutralitě.

Plán je založen na čtyřech pilířích: předvídatelném a zjednodušeném regulačním prostředí, na rychlejším přístupu k financování, zvyšování dovedností a otevřeném obchodu pro odolné dodavatelské řetězce.

Evropská komise v této souvislosti avizuje přípravu legislativního balíčku, jehož zveřejnění se předpokládá v polovině března. S cílem vytvořit transparentní regulační prostředí Komise vypracuje návrh aktu o klimaticky neutrálním průmyslu (Net-Zero Industry Act). Tento akt by měl např. zajistit zkrácení povolovacích procesů, tvorbu norem na podporu rozvoje strategických technologií na jednotném trhu či podporu projektů, které jsou klíčové pro dosažení cíle klimatické neutrality, jako jsou výroba baterií, solárních panelů, větrných turbín, tepelných čerpadel či elektrolyzérů.

Zároveň bude potřeba zajistit přístup k souvisejícím kritickým surovinám nezbytným pro tato zařízení. Proto Komise dále předloží akt o kritických surovinách. Komisařka pro finanční služby Mairead McGuinnessová na plenárním zasedání Evropského parlamentu avizovala, že akt podpoří možnost zvýšení jejich těžby v EU. Bude doprovázen sdělením, které se zaměří na vnější rozměr těžby, resp. na otázky mezinárodní diverzifikace dodavatelů. Komise zároveň prozkoumá možnost vytvoření klubu kritických surovin, který by na globální úrovni sdružoval země bohaté na zdroje a ty, které hodlají zdroje využívat. Legislativní balíček by měl také zahrnovat očekávanou revizi koncepce fungování trhu s elektřinou.

S ohledem na snadnější financování čistých technologií navrhuje Komise upravit stávající dočasný krizový rámec. Začátkem února poslala členským státům ke konzultaci předlohu návrhu pozměněného dočasného krizového a transformačního rámce. Cílem změny je podpořit investice do rychlejšího zavádění energie z obnovitelných zdrojů a podpořit dekarbonizaci průmyslu a výrobu zařízení nezbytných pro přechod k nulovým emisím při současném zachování integrity a rovných podmínek na jednotném trhu. Nová ustanovení by podle návrhu měla být v platnosti do konce roku 2025.

Kromě toho je Komise v procesu revize obecného nařízení o blokových výjimkách (GBER), které členským státům umožňuje provádět opatření představující veřejnou podporu, aniž by je musely u Komise předem (ex-ante) notifikovat. Revidované nařízení GBER poskytne členským státům větší flexibilitu v odvětvích vodíku, zachycování a ukládání uhlíku, vozidel s nulovými emisemi či energetické náročnosti budov.

Zároveň Komise konstatuje, že k financování klimaticko-neutrálního průmyslu přispívá již dnes řada programů. V krátkodobém horizontu bude s členskými státy spolupracovat na překlenovacím řešení pro snadnější využití stávajících finančních prostředků v rámci programů REPowerEU, InvestEU a Inovačního fondu. V souvislosti se střednědobým horizontem hodlá v létě letošního roku navrhnout Evropský fond suverenity.

OBNOVITELNÝ VODÍK

Evropská komise dne 13. února přijala dva akty v přenesené pravomoci, které obsahují návrh podmínek nezbytných pro označování vodíku jako obnovitelného a metodiku pro výpočet emisí skleníkových plynů paliv z obnovitelných zdrojů. Dlouho očekávaná pravidla poskytují regulační jistotu, která je nezbytná pro rozvoj nových projektů v oblasti výroby vodíku.

První delegovaný akt definuje podmínky, za nichž lze vodík, vodíková paliva a jiné nosiče energie považovat za paliva z obnovitelných zdrojů nebiologického původu (RFNBO). Objasňuje zásadu adicionality (doplňkovosti) pro vodík. Výrobci vodíku budou muset prokázat, že elektrolyzéry jsou napojeny na novou (nedotovanou) infrastrukturu výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů, která není starší než 36 měsíců. Tato podmínka se začne uplatňovat v roce 2028. Cílem je zajistit zvýšení výroby čisté elektřiny a zabránit situaci, kdy by výroba vodíku odebírala stávající kapacitu obnovitelných zdrojů nezbytnou pro výrobu čisté elektřiny.

Zavádí také podmínky časové a geografické korelace, což jsou kritéria, která mají zajistit, aby se vodík z obnovitelných zdrojů vyráběl pouze v případě, že v daném místě a v daném okamžiku je dostatek obnovitelné energie. Do konce roku 2029 je časová korelace nastavena na měsíční bázi. Od roku 2030 musí být výroba vodíku přizpůsobena výrobě OZE na hodinovém základě. Co se týká geografické korelace, musí se elektrolyzér a výrobce obnovitelného zdroje elektřiny nacházet ve stejné nabídkové zóně (nebo vzájemně propojené za podmínky, že v dané hodině je cena výroby OZE vyšší nebo stejná, jako v zemi, kde je elektrolyzér).

Delegovaný legislativní akt dále stanoví různé způsoby, jak mohou výrobci doložit, že elektřina využívaná elektrolyzéry je obnovitelná, a to včetně specifických případů, kdy nabídková zóna dosáhne 90% výroby elektřiny z OZE nebo když emisní intenzita elektřiny je nižší než 18 gCO2eq/MJ při splnění dalších kritérií. V těchto případech se elektrolyzéry mohou odchýlit od požadavku adicionality. Navrhovaný rámec rovněž poskytuje výrobcům možnost prokázat, že vodík je obnovitelný, pokud mohou zaručit výrobu doplňkové elektřiny a zajistit, aby výroba byla časově i zeměpisně optimalizována s ohledem na výrobu použité elektřiny z obnovitelných zdrojů. Například uzavření dohody o nákupu elektřiny s výrobci energie z obnovitelných zdrojů je pro výrobce vodíku způsobem, jak za určitých podmínek dodržovat zásadu adicionality. Což se konkrétně týká francouzské ambice na výrobu vodíku. Odebranou elektřinu ze sítě mohou prokázat jako obnovitelnou, pokud zároveň podepíší dlouhodobou smlouvu s výrobcem obnovitelné energie (PPA).

Druhý delegovaný akt stanoví metodiku pro výpočet emisí skleníkových plynů paliv z obnovitelných zdrojů nebiologického původu během jejich celých životních cyklů. Zohledňuje tak emise spojené s odběrem elektřiny ze sítě, přepravou paliv či z předchozích fází výroby. Stanoví také přesný postup, jak vypočítat emise v případě, že je obnovitelný vodík vyráběn v zařízení, kde se rovněž produkují paliva na bázi fosilních paliv.

Evropský parlament a Rada EU nyní mají dvouměsíční lhůtu, během které mohou vznést námitky proti znění delegovaných aktů. Případně lze toto období na jejich žádost prodloužit o další dva měsíce.

Navrhovaná pravidla jsou koncipována pro vznikající trh. V současné době jsou v provozu elektrolyzéry o výkonu 160 MW, přičemž jde většinou o demonstrační zařízení. Cílem vodíkové strategie je do konce roku 2025 dosáhnout výkonu 6000 MW z elektrolyzérů napájených z obnovitelné elektřiny.

MARKET DESIGN

SDÍLENÉ VODNÍ ZDROJE

MARKET DESIGN

Koalice sedmi členských zemí požaduje obezřetný přístup k reformě trhu s elektřinou. Dánsko, Estonsko, Finsko, Lotyšsko, Lucembursko, Německo a Nizozemsko dne 13. února společným dopisem vyzvalo Evropskou komisi, aby nadcházející reforma trhu s elektřinou zachovala současné nastavení trhu a soustředila se na opatření, která urychlí přechod na nízkouhlíkový systém s co nejnižšími náklady pro občany a na bezpečnost dodávek.

Těchto sedm zemí navrhuje, aby byla reforma založena na osmi klíčových principech. Patří mezi ně pokračující integrace trhů s elektřinou prostřednictvím posílení přeshraniční propojovací kapacity a volné tvorby velkoobchodních cen, pobídky k investicím či zajištění efektivity krátkodobých trhů a optimalizace fungování dlouhodobých trhů.

Signatáři dopisu podporují dlouhodobá smluvní ujednání, jako jsou dohody o nákupu elektřiny (PPA) a rozdílové smlouvy (CfD), které poskytují investorům větší jistotu a předvídatelnost.

Zároveň však požadují, aby tyto smlouvy zůstaly dobrovolné a týkaly se pouze obnovitelných energií.

Poukazují také na význam zdravého konkurenčního investičního prostředí v EU. V této souvislosti se staví skepticky k možnosti trvalého zavedení některých aspektů dočasného krizového rámce.

Za klíčový princip označili také posílení ochrany spotřebitele. Domácnosti by podle jejich názoru měly mít možnost volby mezi smlouvami s dynamickou a pevnou cenou. Jinými slovy spotřebitel by měl mít možnost ovlivnit, zda bude vystaven krátkodobé volatilitě trhu.

Skupina sedmi se tak vymezuje proti členským zemím, které požadují komplexnější přezkum pravidel trhu s elektřinou, včetně např. požadavku Španělska na plošné zavádění rozdílových smluv a obecné požadavky směřující k větší regulaci trhu.

Kromě otázky povinných prvků a rozsahu, resp. hloubky, nadcházející revize trhu s elektřinou tato debata zahrnuje i téma zajištění flexibilní kapacity. Konkrétně např. studie finské společnosti Wärtsilä uvádí, že vzhledem k očekávánému nárůstu podílu obnovitelných zdrojů energie bude potřeba zajistit dostatek energie z doplňkových stabilních zdrojů, a to včetně vhodných cenových signálů. Studie konkrétně předkládá scénář, podle kterého bude potřeba pro spolehlivé fungování systému založeného na OZE (s očekávanou kapacitou 1100 GW) do roku 2030 zajistit 19 GW nové flexibilní kapacity plynu a 50 GW akumulované energie pro využití v době nízké výroby.

Očekává se, že Komise předloží návrh na reformu trhu s elektřinou v polovině března.

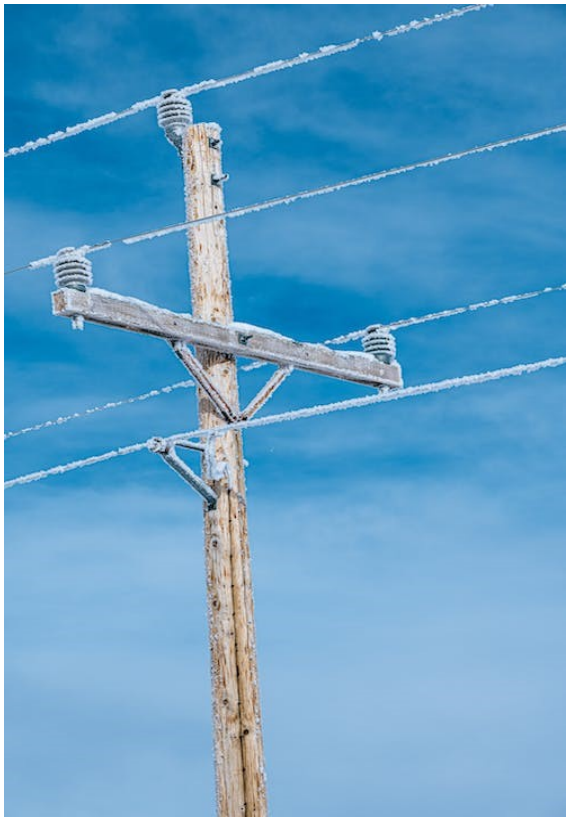

SDÍLENÉ VODNÍ ZDROJE

S cílem posílit přeshraniční spolupráci v oblasti vodních zdrojů na globální i regionální úrovni byla v prosinci loňského roku během summitu OSN zahájena Koalice přeshraniční vodní spolupráce. Rada EU následně zmocnila Evropskou komisi, aby jménem EU zahájila jednání o vstupu do této koalice.

Koalice přeshraniční vodní spolupráce, která sdružuje vlády, mezivládní organizace či finanční i akademické instituce, bude prosazovat kooperaci mezi zeměmi s cílem zajistit sdílení vodních zdrojů v zájmu mírového soužití a udržitelného vývoje. V této souvislosti hodlají zúčastněné strany pracovat na posílení právního a institucionálního rámce, zajišťovat transparentní údaje, podpořit zvýšení nezbytného financování či umožnit sdílení znalostí.

Tato iniciativa reaguje na klimatické změny, které s sebou na mnoha místech planety přinášejí extrémní sucha i povodně. Takové výkyvy probíhají i na území Evropy. Během uplynulých měsíců zasáhlo některé regiony v Evropě extrémní sucho, konkrétně Itálii a Francii. V Itálii trpí suchem rozsáhlé oblasti v okolí řeky Pád a v Alpách dosahuje sněhová pokrývka zhruba poloviny své obvyklé výšky. Ekologická nevládní organizace Legambiente proto vyzvala italskou vládu, aby s ohledem na tyto změny vypracovala národní vodohospodářskou strategii.

Francouzská meteorologická služba (Meteo France) uvádí, že země nezaznamenala srážky od 21. ledna, což k 20. únoru bylo 32 po sobě jdoucích dnů. Tato extrémní situace má za následek vysychání půdy, které je podpořeno extrémním suchem z léta loňského roku. Očekává se, že letošní únor skončí 50% deficitem srážek a stane se tak ve Francii jedním z nejsušších únorů v historii měření (od roku 1959). Suchem jsou postiženy zejména regiony Roussillon, Aude a Pyrénées-Orientales.

Experti Meteo France upozorňují, že sucho má vážné důsledky v oblastech jako je energetická bezpečnost, zemědělství, potravinářství či biologická rozmanitost a vyzývají k vytvoření predikcí poptávky po vodě, aby bylo možné zajistit spravedlivou a transparentní distribuci vody.

Otázky spojené se strategickým významem vody, zejména pro udržitelný vývoj, a související opatření v oblasti vody budou projednávaná na nejvyšší úrovni v rámci Konference OSN o vodě, která se uskuteční ve dnech 22 . až 24. března v New Yorku.

ENERGETICKÁ NÁROČNOST BUDOV

Výbor pro průmysl, výzkum a energetiku (ITRE) přijal dne 9. února své stanovisko k navrhované revizi směrnice o energetické náročnosti budov (EPBD), která je součástí balíčku Fit for 55. Navrhovaná revize si klade za cíl zajištění fondu budov s nulovými emisemi v EU do roku 2050.

Stanovisko, které členové výboru ITRE přijali poměrem hlasů 49 pro, 18 proti, přičemž 6 europoslanců se hlasování zdrželo, zaujímá oproti návrhu Komise přísnější cíle. Podle textu přijatého v parlamentním výboru by od roku 2028 měly mít všechny nové budovy v EU nulové emise a nové budovy, které jsou provozované nebo vlastněné veřejnými subjekty, již od roku 2026. Komise v této souvislosti navrhuje rok 2030, resp. 2027.

Pokud to bude technicky a ekonomicky vhodné, měly by být všechny nové rezidenční budovy vybaveny fotovoltaikou od konce roku 2028. Budovy, které budou procházet rozsáhlou rekonstrukcí, pak tomuto nároku musí vyhovět od konce roku 2032.

Pro průkazy energetické náročnosti budov je navržena harmonizovaná stupnice v rozmezí třídy A (nulové emise) až po třídu G, kterou by určovalo 15 % budov s nejhoršími výsledky v každé členské zemi. Europoslanci požadují, aby do roku 2030 budovy dosáhly alespoň třídy E, přičemž nebytové a veřejné budovy by této třídy měly dosáhnout už v roce 2027.

Z nových pravidel bude možné stanovit výjimky pro několik kategorií budov. Týká se to především historických památek či budov se zvláštní architektonickou, historickou či technickou hodnotou. Členské státy mohou rovněž vyjmout veřejné sociální bydlení za situace, kdy by renovace vedly ke zvýšení nájemného, které by nešlo kompenzovat úsporami ve spotřebě energií.

Europoslanci se také shodli, že členské země by měly zajistit, aby od okamžiku provedení směrnice nebylo pro vytápění nových a renovovaných budov povoleno užívání fosilních paliv. V rámci pléna budou europoslanci o zprávě hlasovat na březnovém zasedání. Přijaté stanovisko se stane vyjednávacím postojem Evropského parlamentu pro meziinstitucionální jednání s Radou a Komisí.

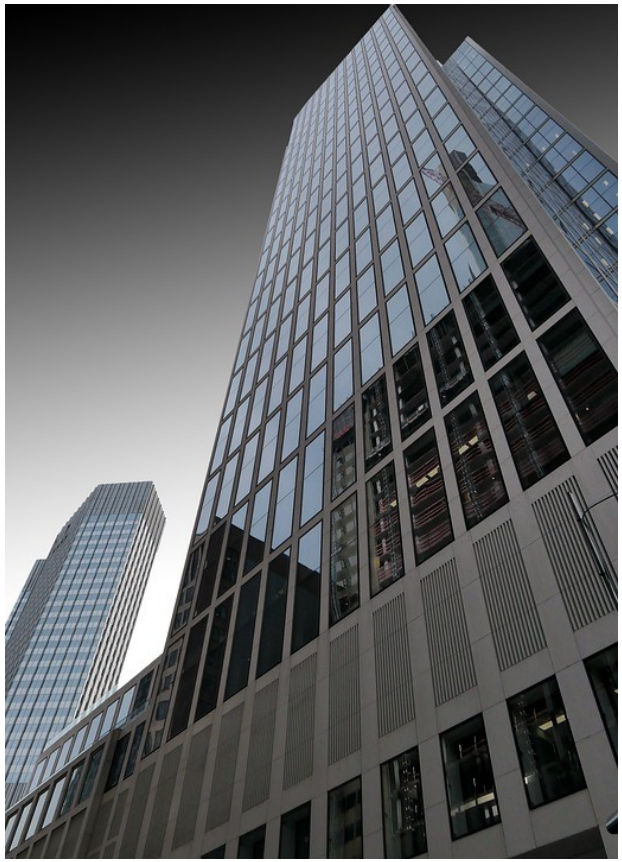

PODPORA ZELENÝCH TECHNOLOGIÍ

Předmětem diskuse prezidentů a premiérů členských států na mimořádném summitu Evropské rady dne 9. února byly otázky konkurenceschopnosti evropského průmyslu, včetně dopadů amerického zákona o snižování inflace (IRA) na evropské společnosti a možnosti finanční podpory evropských zelených technologií.

Zákon IRA, který americký prezident podepsal v srpnu loňského roku, poskytne na daňových úlevách a dotacích až 369 miliard dolarů. Zacílené budou na podporu ekologických produktů vyráběných v USA, jako jsou elektromobily, baterie či infrastruktura pro obnovitelné zdroje energie, včetně vodíkových technologií. Evropští lídři se obávají, že americký legislativní balíček na podporu zelených produktů poškodí v globální hospodářské soutěži společnosti pocházející z EU.

Evropská komise v Průmyslovém plánu Zelené dohody identifikovala priority, které mají posílit konkurenceschopnost evropského klimaticky neutrálního průmyslu a vyzvala ke společné reakci, včetně financování na úrovni EU. V přístupu k mobilizaci finančních zdrojů a dlouhodobého uvolnění státní podpory však členské země zůstávají rozdělené.

Mnohé členské země zůstávají zatím obezřetné ohledně zřízení Evropského fondu suverenity a upřednostňují využití stávajících finančních prostředků. Závěry mimořádné Evropské rady v této souvislosti vyzývají ke "spravedlivému přístupu k finančním prostředkům" a k možnosti flexibilnějšího využívání stávajících finančních prostředků tak, aby byla umožněna „cílená podpora ve strategických odvětvích, aniž by byly dotčeny cíle politiky soudržnosti".

Evropská komise hodlá předložit návrh na Evropský fond suverenity v létě letošního roku souběžně s revizí současného víceletého finančního rámce. Evropský parlament ve svém usnesení vytvoření fondu podpořil, přičemž navrhuje, že by finanční prostředky mohly být získány navýšením vlastních zdrojů, konkrétně prostřednictvím daně z finančních transakcí (FTT).

Co se týká státní podpory, shodly se členské země na potřebě zjednodušení a zrychlení postupů a umožnění urychleného poskytnutí podpory, mj. prostřednictvím daňových odpisů ve strategických odvětvích. Předsednická země však upozorňuje, že státní dotace nejsou řešením v dlouhodobém časovém rámci. Zároveň varuje, že hrozí ohrožení vnitřního trhu, pokud nejsilnější ekonomiky budou moci jednostranně podporovat svoje společnosti.

V souvislosti s podporou nízkouhlíkových technologií čelí Francie výzvě zajištění nezbytných investic pro obnovu své stárnoucí jaderné kapacity. Rozsáhlý program výstavby šesti nových jaderných reaktorů typu EPR oznámil prezident Macron v únoru loňského roku. Francie se proto v rámci vyjednávání o průmyslovém plánu EU soustředí na uznání klíčové role nízkouhlíkové jaderné energie v procesu dekarbonizace. Akceptování jádra jako čisté technologie by zajistilo přístup k finančním prostředkům v rámci průmyslové strategie.

JADERNÁ ENERGETIKA

Evropský parlament minimálně ve dvou posledních volebních obdobích obecně nepatřil mezi klíčové příznivce jaderné energetiky. S ruskou agresí na Ukrajině a jejími dopady na evropskou energetiku se ale tento narativ začíná měnit a mnozí europoslanci v jádru vidí šanci, jak dosáhnout dekarbonizace při zachování bezpečnosti dodávek.

S proměnou postoje k jaderné energetice se na půdě Evropského parlamentu čím dál častěji organizují debaty na podporu jádra. Jednou z nich byl seminář *Sustainability and innovative technology for nuclear energy*, který se konal ve středu 8. února, a který zaštiťovala dánská konzervativní europoslankyně Pernille Weiss.

Účastníci panelu se shodli, že budoucnost jaderné energetiky leží v moderních a inovativních technologiích jako jsou malé modulární reaktory, thorium, či reaktory s roztavenými solemi. Ty mají šanci přinést flexibilnější, a ještě bezpečnější provoz, snadnější, rychlejší a levnější výstavbu, efektivnější využití paliva či méně jaderného odpadu. Zároveň zdůraznili, že příslibem do budoucna je jaderná fúze, kde se ke konci loňského roku podařilo poprvé dosáhnout reakce s pozitivní energetickou bilancí. Zároveň ale připomněli, že jaderná fúze má šanci být řešením ve vzdálenější budoucnosti, a ne v krátkodobém a střednědobém horizontu.

Debata se dále soustředila na přesahy jaderné energetiky od ekonomiky jaderné energie až po její roli v bezpečnosti elektroenergetických sítí s převahou obnovitelných zdrojů. Diskutovalo se také o klíčovém aspektu, a to jak tyto technologie mohou ovlivnit vnímání jaderné energie veřejností. Během debaty panovala převážná shoda, že jaderná energie by měla doplňovat obnovitelné zdroje v dekarbonizovaném energetickém mixu budoucnosti.

Na semináři konkrétně vystoupili mimo jiné Bent Lauritzen z Katedry fyziky na Dánské technické univerzitě, který zdůraznil pozitivní roli jádra při dosahování dekarbonizace, ale upozornil na úskalí spojená s nepříliš pozitivním vnímáním tohoto sektoru v rámci EU v poslední dekádě. To bohužel vedlo mimo jiné k poklesu zájmu o studium jaderné energetiky, což je klíčovým předpokladem pro zajištění potřebných znalostí a dostatečného lidského kapitálu k rozvoji tohoto odvětví. Dalším vystupujícím byl Brent Wanner, vedoucí oddělení energetiky Mezinárodní energetické agentury OECD (IEA), který připomněl, že IEA s jádrem počítá ve svých každoročních výhledech a považuje ho za nedílnou součást vyváženého energetického mixu.

Jan Pánek - ředitel pro jadernou energii, bezpečnost a ITER na Generálním ředitelství pro energetiku Evropské komise zdůraznil, že volba energetického mixu je ryze v kompetenci členských států, nicméně vývoj v posledním roce vytváří lepší podmínky pro jadernou energetiku – jednak se mění pozice některých členských států a zároveň legislativa – například taxonomie udržitelných financí – uznává roli jádra při dekarbonizaci ekonomiky. Pánek pak podpořil teze o nutnosti zachování a rozvoje lidských kapacit, které jsou nezbytné nejen pro rozvoj sektoru, ale také pro zajištění bezpečnosti provozu. Semináře se rovněž účastnili zástupci Německého hospodářského institutu (IW Köln), společnosti AkademikerPension, Univerzity v Oslu a programu Fusion for Energy (F4E).

ZPRÁVA O TRHU S ELEKTŘINOU V ROCE 2023

ZPRÁVA O TRHU S ELEKTŘINOU V ROCE 2023

Mezinárodní agentura pro energii (IEA) v uplynulých dnech zveřejnila svojí tradiční podrobně zpracovanou zprávu o stavu trhu s elektrickou energií v loňském roce. Studie, jejíž nedílnou součástí je i projekce vývoje tohoto trhu v celosvětovém měřítku, posloužila jako základ dnešního článku.

Jak se vyvíjí poptávka a spotřeba elektřiny ve světě, Evropě a některých dalších regionech?

Světová poptávka po elektrické energii, navzdory probíhající globální energetické krizi vyvolané ruskou invazí na Ukrajinu, zůstala v loňském roce na vysoké úrovni. Vzrostla konkrétně o 2 % ve srovnání s průměrným tempem růstu 2,4 % v období let 2015 – 2019. Největší podíl na růstu má pokračování globálního rozvoje elektrifikace dopravy a také vytápění. V roce 2022 byl prodán rekordní počet elektromobilů a elektrických tepelných čerpadel. Rostoucí cena komodit naopak negativně přispěla k eskalaci nákladů na výrobu elektřiny a rychlému nárůstu inflace, což obojí vedlo k potlačování růstu poptávky ve většině sledovaných regionů. V Evropě dokonce došlo k meziročnímu poklesu spotřeby elektřiny, a to ve výši 3,5 % (druhý největší pokles od světové finanční krize v roce 2009). Příčinou je kromě zmíněných cen také mimořádně mírná zima. Politika nulové tolerance vůči covidu přiškrtila růst poptávky rovněž v Číně, která tak se svým odhadovaným růstem o 2,6 % zaostává pod „předpandemickým" průměrem (5 % v období let 2015 – 2019), přičemž naprosto stejný růst poptávky zaznamenaly rovněž Spojené státy. V Indii post-covidové oživení ekonomiky v kombinaci s vysokými letními teplotami vystřelilo růst na hodnotu 8,4 %.

Jaký bude další vývoj?

Autoři uvádějí, že do roku 2025 vzroste podíl Číny na celosvětové spotřebě elektřiny na jednu třetinu (v porovnání s jednou čtvrtinou v roce 2015). Během těchto následujících tří let bude více než 70 % růstu celosvětové poptávky po elektrické energii pocházet právě z Číny a dále z Indie a jihovýchodní Asie. Další růst zajistí rozvíjející se ekonomiky, ale rovněž pokračující tlak na elektrifikaci sektoru dopravy, vytápění a průmyslu ve vyspělých ekonomikách. Kombinace výše zmíněných faktorů by tak měla způsobit 3% nárůst ve srovnání s tempem růstu v loňském roce, tedy přibližně o 2 500 TWh (což je mimochodem dvojnásobek současné roční spotřeby elektřiny v Japonsku).

Jak se vyvíjí situace v oblasti čistých zdrojů elektřiny? Jaký vývoj se očekává v oblasti fosilních paliv?

Tvůrci studie odhadují, že elektřina generovaná z obnovitelných zdrojů energie a jádra bude do roku 2025 celosvětově dominovat a oba typy zdrojů pokryjí v tomto horizontu více než 90 % poptávky. Předpokládá se, že Čína v nadcházejících letech zaznamená až 45% růst výroby elektřiny z OZE, následovaná Evropskou unií (15 %). Nárůst produkce jaderných elektráren potáhne vzhůru jednak oživení francouzské jaderné výroby a jednak zahájení provozu nových elektráren v Asii. Výrazné posuny se naopak z celosvětového hlediska nečekají při výrobě elektrické energie z fosilních paliv. V letech 2022 – 2025 by mělo docházet k dalšímu poklesu výroby elektřiny z plynu v Evropské unii, který ovšem bude nahrazen nárůstem produkce v zemích Blízkého východu. Pokles využívání uhlí ke stejnému účelu v EU a USA by měl být dorovnán nárůstem v Asii a rovněž v Tichomoří. Jazýčkem na vahách v tomto případě zůstane prozatím nejistý vývoj v Číně.

Jak si vedla Evropská unie ?

V Evropské unii došlo v roce 2022 k 17% poklesu výroby elektřiny z jádra. Na vině je na jedné straně uzavření elektráren v Německu a Belgii a na druhé straně probíhající odstávka jaderných elektráren ve Francii (zejména z důvodu probíhající údržby zařízení). Sucho navíc zapříčinilo vysoký pokles využívání vodních elektráren, zejména v Itálii (30 %), Španělsku a Francii. Oba tyto faktory tak stály za (dočasným) nárůstem výroby energie z plynu a uhlí. Druhou zmiňovanou komoditu pak vrátily do hry rovněž obavy ze zajištění bezpečnosti dodávek kvůli ruské agresi na Ukrajině. Autoři studie ovšem zdůrazňují, že se jedná o dočasné změny, vynucené vnější geopolitickou situací. V souvislosti s vyšším podílem fosilních paliv navíc došlo k nejvyššímu meziročnímu procentuálnímu nárůstu emisí CO2 z výroby elektřiny v Evropské unii od ropné krize v 70. letech 20. století (4,5 %). Tato hodnota by ale po návratu k dříve nastavenému trendu měla výrazně klesat.